

AAN

De leden van de vaste Kamercommissie van Economische Zaken en Klimaat

CLASSIFICATIE**DATUM****REFERENTIE****VAN**

C1 - Publieke Informatie

27 januari 2022

Abbenhuis, Maarten

ONDERWERP Position Paper TenneT rondetafelgesprek elektriciteitsnet d.d. 3 februari

Als beheerder van het hoogspanningsnet op land en zee krijgen we vaak de vraag: groeien de snelwegen voor het transport van elektriciteit uit zon en wind wel snel genoeg om de klimaatdoelen in 2030 en 2050 te halen?

Haalbaar, mits

Dit is een terechte en begrijpelijke vraag. Het antwoord is ja, alleen het kan niet morgen allemaal tegelijk. Het is haalbaar om alle duurzame elektriciteit conform het klimaatakkoord in 2030 aan te sluiten en in de investeringsplannen voor onze netten op zee en land houden we ook al rekening met verhoogde ambities. Echter, die hoge lat halen we alleen als alle betrokken partijen de schouders eronder zetten en er samen hard aan werken. Iedereen moet presteren. TenneT voert deze complexe uitdaging niet alleen uit maar in wederzijdse afhankelijkheid met de partners in het veld. De vele puzzelstukken van de transitie zullen morgen nog niet compleet gelegd zijn. We snappen dat dit tot zorgen leidt op de korte termijn, omdat partijen in de wacht staan en niet direct kunnen worden aangesloten. Wij begrijpen deze teleurstelling maar in de huidige dynamiek gaan de ontwikkelingen op sommige plekken zo snel dat we keuzes moeten maken en we moeten faseren.

Complexe puzzel

Dat we morgen niet alle benodigde aansluitingen klaar hebben, heeft verschillende oorzaken:

- Het licht moet altijd blijven branden. Daarom kunnen we niet overal tegelijkertijd werken: het uitbreiden van een hoogspanningsstation kan alleen gefaseerd en in kleine stapjes omdat anders stroomonderbrekingen of onveilige situaties ontstaan.
- Er is een generiek tekort aan technisch personeel waardoor we niet alles tegelijk kunnen aanpakken, we moeten de projecten in een doelmatige volgorde plannen, uiteraard met inachtneming van leveringszekerheid.
- Maar zelfs wanneer we genoeg mankracht hebben dan kunnen de aansluitingen nog niet direct klaar zijn vanwege de ruimtelijke procedures. Wij hebben samen met overheden grote moeite om locaties te vinden om stations te realiseren, die het volledige draagvlak hebben en vergund kunnen worden door bevoegde gezagen. Dit kunnen langdurige trajecten zijn. Als het eenmaal rond is, gaan we direct aan de slag. Op dit moment zijn we bij vrijwel alle projecten waarvan de planologische inpassing klaar is, aan het werk.
- Omdat onze infrastructuurprojecten impact hebben op de omgeving is het belangrijk dat alle belanghebbenden er op een tijdige en juiste manier bij worden betrokken. Inspraak van omwonenden is onontbeerlijk om draagvlak voor de energietransitie te creëren, we vinden het belangrijk dat onze infrastructuur democratisch gelegitimeerd wordt ingepast.

Oplossen complexe puzzel

Wij werken uiteraard hard aan het oplossen van deze complexe puzzel; daar wordt in de volgende paragraaf verder op ingegaan. Om onze oplossingen maximaal effect te laten hebben is het belangrijk dat iedereen zijn of haar rol pakt en daarbij nauw samenwerkt. Een goed voorbeeld hiervan zijn de voorstellen

uit het gezamenlijke initiatief “Samen snel het net op” waar wij aan mee hebben gewerkt. Door deze voorstellen uit te werken kan een goede stap worden gezet. Maar daarnaast kan de politiek ook helpen met de volgende zaken:

1) Tijdige duidelijkheid en zekerheid over beleidsmaatregelen

- Het is belangrijk dat er snel duidelijkheid komt over de uitwerking van de nieuwe doelstellingen uit het Regeerakkoord en met name hoeveel duurzame energie voorzien wordt en wat de beoogde locatie zal zijn. Dit zorgt voor planbaarheid en regelmaat, zodat integraal kan worden toegewerkt naar een toekomstbestendig energiesysteem. Goed voorbeeld hiervan is het net op zee: door de vroege aanwijzing van windgebieden weten wij op tijd wat waar komt en kunnen we vroeg anticiperen. Mede daardoor loopt tot op heden de uitrol van het net op zee conform planning. We maken daarbij ook gebruik van belangrijke leerpunten uit Duitsland. Het innovatieve 2GW systeem is een stap voorwaarts die ons gaat helpen om – via standaardisatie – versneld veel meer offshore wind aan te kunnen sluiten. Dit hebben we alleen kunnen bereiken doordat we als (Nederlands-Duitse) Europese TSO werken en op de grootste schaal het offshore-werk oppakken.

2) Faseren en een integraal afwegingskader

- We hebben hulp nodig bij het faseren van projecten. Die fasering kunnen we alleen bereiken door te prioriteren: welk project wordt eerder uitgevoerd en welk project mag later? Op dit moment worden klanten aangesloten op basis van het molenaarsprincipe: wie het eerst komt, het eerst maalt. Dat is de invulling van het “niet discrimineren”-principe zoals de huidige wetgeving dat voorschrijft. Het afwegingskader moet door de overheid bekrachtigd worden.
- Een mogelijke oplossing is dat wanneer er te weinig capaciteit is, de aansluitvolgorde wordt bepaald op basis van de planning van de achterliggende netinvestering die voor voldoende transport capaciteit moet zorgen. Het zou behulpzaam zijn als er een maatschappelijk kader is waarlangs de diepe netinvesteringen geprioriteerd kunnen worden, zodat de investeringen met de meeste impact als eerste kunnen worden uitgevoerd.

3) Handhaaf de randvoorwaarden uit het Klimaatakkoord

- Het is belangrijk dat de randvoorwaarden zoals afgesproken in het Klimaatakkoord van kracht blijven. Bijvoorbeeld dat een extra opgave van wind op zee gepaard gaat met een extra elektriciteitsvraag uit de industrie zodat vraag en aanbod een meer gelijke pas houden. Dat is ook van belang voor de stabiliteit van het systeem. De politiek kan hierin meehelpen door dergelijke randvoorwaarden te waarborgen.

4) Borging leveringszekerheid

- Voor een toekomstbestendig elektriciteitsnet is natuurlijk ook de verbondenheid met het buitenland essentieel. Deze zogenoemde interconnectie zorgt ervoor dat we bij een tekort in onze elektriciteitsproductie de benodigde hoeveelheid kunnen importeren. Om dit te kunnen doen is het belangrijk dat het energiebeleid en energiemix worden afgestemd met de buurlanden, zodat we elkaar altijd kunnen helpen.

De oplossingen en versnellingen van TenneT

Ondertussen doen wij er dus zelf ook alles aan om onze eigen puzzelstukjes goed te leggen in nauw overleg. Concreet werken we aan vier oplossingsrichtingen:

1) Investeren en opschalen

- Groei: We groeien toe naar een investeringsvolume van 6 miljard per jaar waarvan 2 miljard in Nederland. We vergroten onze organisatie om deze investeringen om te zetten in projecten en onderhoud. Dat doen we niet alleen door meer mensen aan te trekken, maar we zijn ook bezig om de werkzaamheden slimmer in te delen.
- Standaardisatie: Een voorbeeld hiervan is dat bij het onderhoud en de vervanging van hoogspanningsstations nu bepaalde onderdelen vooraf en gestandaardiseerd op een andere locatie worden gemaakt (zodat de “winkel tijdens de verbouwing open kan blijven”) waarna ze als een soort legoblokken veel sneller in het hoogspanningsstation gepast kunnen worden. TenneT is een van de eerste hoogspanningsbeheerders in de wereld die dit doen.
- Beschikbaarheid materiaal: Naast het aantrekken van meer personeel, kijken we nu uiteraard ook al naar de benodigde materialen. Door de grote vraag worden materialen zoals kabels schaarser: bijna de hele wereld is immers bezig met de klimaatdoelstellingen van 2030. Omdat wij als TenneT ook in Duitsland actief zijn, hebben wij ook op dit punt een groot voordeel doordat wij gezamenlijk materiaal kunnen inkopen en daarom “customer of choice” zijn.
- Versnelling: Aansluitingen van windparken op zee op het hoogspanningsnet. Ons 2GW programma is een voorbeeld van internationale opschaling, standaardisatie én samenwerking (TenneT NL+DUI én met de markt).

2) Samenwerking

- Rijksoverheid: We werken nauw samen met het Rijk in verschillende gremia zoals de PES, PEH, MIEK en de PIDI. Deze programma's geven ons handvatten om ons elektriciteitsnet verder in te plannen en integrale keuzes te maken.
- Regionale overheden: Ook de regionale samenwerking krijgt steeds meer vorm. Zo zijn de taskforces Amsterdam en Noord-Holland opgericht waarin we gezamenlijk kijken hoe de ruimtelijke ordeningsprocessen sneller kunnen en waarbij de overheid actief meezoekt naar geschikte locaties voor bijvoorbeeld een hoogspanningsstation. Dit is essentieel, omdat TenneT niet zelf over de bestemming van de ruimte kan beslissen.
- Gezamenlijke initiatieven: Daarnaast werken we ook met NBNL en marktpartijen samen om te versnellen. In het initiatief 'samen snel het net op' hebben we voorstellen uitgewerkt om het bestaande elektriciteitsnet efficiënter te gebruiken. Bijvoorbeeld door de inzet van energieopslag voor betere afstemming van vraag en aanbod en om piekbelasting van het net te voorkomen.

3) Slimme oplossingen

- Beter benutten: Ook slimme oplossingen gaan helpen, waarbij we de bestaande infrastructuur beter en efficiënter benutten, zonder dat er extra werk aan de netten nodig is. Denk aan het inzetten van de ‘vluchtstrook van het elektriciteitsnet’, met speciale trafo's om elektriciteit beter te verdelen, of dynamic line rating waarbij de hoogspanningslijnen intensiever kunnen worden benut als het hard waait.
- Congestie management: Daarnaast worden de regels voor congestie management aangepast, zodat het toegepast kan worden op duurzame opwek en het ook door regionale netbeheerders gebruikt kan worden. Hierdoor ontstaat de mogelijkheid om op korte termijn meer klanten aan de sluiten.

4) Integraal systeemontwerp Target Grid

- Toekomstbestendig Dit is een systeemontwerp voor het toekomstige hoogspanningsnet van het elektriciteitsnet op land en zee, rekening houdend met verduurzaming van de industrie en CO₂ vrije

energie opwek. Dit ontwerp willen we als basis gebruiken voor het tijdig initiëren van de noodzakelijke uitbreidingen en de te creëren toekomstbestendigheid van het elektriciteitsnet.

- Regie Vanuit dit beeld wordt de overheid in staat gesteld om de regie te voeren over de energietransitie en aan te geven welke projecten met prioriteit moeten worden uitgevoerd en welke wat later voltooid kunnen worden. Deze regierol en prioritering vanuit de overheid is essentieel en ontbreekt nu. En op een hoger niveau gaat het target grid helpen om het politieke debat te voeren over bijvoorbeeld de mate van zelfvoorzienendheid in elektriciteit en de import- en export van elektriciteit.

Resultaat 2030

Door deze oplossingen verder uit te werken en onze werkzaamheden en projecten te faseren kunnen we richting 2030 veel presteren. Opnieuw, op voorwaarde dat iedereen meewerkt. We verwachten dat we in 2030:

- 150 bestaande hoogspanningsstations vernieuwd hebben, zodat ze dan klaar zijn voor de toekomst;
- 55 extra hoogspanningsstations gepland en gerealiseerd hebben;
- We hebben volledig op schema de windparken uit de huidige routekaarten aangesloten die voldoende stroom voor 4 miljoen huishouden opwekken;
- meer dan 1350 km aan kabels en leidingen hebben aangelegd.

Samenvattend is de totstandkoming van een toekomstbestendig elektriciteitsnet niet iets dat we alleen kunnen doen en morgen af kunnen hebben. Het zal blijven voorkomen dat we niet overal de gewenste snelheid kunnen realiseren. We hebben er begrip voor dat hier onvrede over kan ontstaan. Het is vervelend en we werken er met alle medewerkers en partners aan om het in orde te maken.

Alleen door hechte samenwerking, duidelijk keuzes en slimme fasering van projecten kunnen we met z'n allen stap voor stap de doelstellingen in 2030 en 2050 bereiken.